

רש"י

(ט) ואל ישעו בדברי שקר - ואל יהגו וידברו תמיד בדברי רוח לאמר **נלכה נזבחה**.

בס"ד

פרשת וארא – לכל מטבע שני צדדים...

9. ליקוטי מהרי"ל שמות פרשת וארא
אך הנראה כי שמעתי מאמו"ר על פסוק (ו, ל) הן אני ערל שפתים ואיך ישמע אלי פרעה, כי משה רבינו היה במדרגה אשר מגודל ההתלהבות היה כמעט מגמגם, ולזה לא שמע פרעה לשונו, כי הוא היה מסיטרא אחרא. וזה כוונת הכתוב ולא שמעו אל משה מקוצר רוח, רצ"ל מקוצר דעתם, כי היו משוקעים רח"ל בגודל הגשמיות. ולזה ניחא הקל וחומר, הן בני ישראל לא שמעו אלי, אשר זרע קודש בני אבות הקדושים, ומחמת גשמותם אינם מבינים, ואיך ישמע אלי פרעה, שהוא מסיטרא אחרא גמירא. ולזה השיבו השי"ת (ז, ב), אתה תדבר וכו', ואהרן אחיך, אשר הוא במדרגה נמוכה ממך ויכול להקטין ולהשפיל עצמו כפי הבנתם

10. שמות (פרשת שמות) פרק ד פסוק י
ויאמר משה אל ה' בי אדוני לא איש דברים אנכי גם מתמול גם משלשם גם מאז דברך אל עבדך כי כבד פה וכבד לשון אנכי:
תרגום
(י) ואמר משה קדם " בבעו " לא גבר דמלול אנא אף מאתמלי אף מדקמוהי אף מעדן דמלילתא עם עבדך ארי יקיר ממלל ועמיק לישן אנא:

11. שמות (פרשת וארא) פרק ו פסוק יג
וידבר ה' אל משה ואל אהרן ויצום אל בני ישראל ואל פרעה מלך מצרים להוציא את בני ישראל מארץ מצרים: ס
אבן עזרא
(יג) וידבר עתה כלל הענין, כי גם אהרן יהיה מליץ בינו ובין פרעה, כאשר יפרש עוד, על כן השתתפו שניהם בדבור

השפעת תרבות מצרים על ישראל

12. משלי פרק כג פסוק ו
(ו) אל תלחם את לחם רע עין ואל תתאו תתאיו למטעמתי:
מצודת דוד
(ו) אל תלחם - אל תאכל לחם ולתוספת ביאור פירש ואמר את לחם וגו':

13. פירוש הסולם לזוהר - שמות פרשת שמות
ואלה שמות בני וגו': ר' חייא פתח, אל תלחם את לחם רע עין ואל וגו'. אל תלחם את לחם רע עין, משום שהלחם או ההנאה מאותו בן אדם שהוא רע עין, אינו כדאי לאכול ולהנות ממנו. ואם כשירדו ישראל למצרים, לא היו טועמים את לחם המצרים, לא היו נעזבים בגלות במצרים ולא היו יכולים להרע להם.

שלוש לשונות הם סור מרע ושתי לשונות הם חזון רוחני

14. רמב"ן שמות (פרשת וארא) פרק ו פסוק ו
(ו) והוצאתי אתכם מתחת סבלות מצרים - יבטיחם שיוציא אותם מארצם ולא יסבלו עוד כובד משאם: והצלתי אתכם מעבודתם - שלא ימשלו בהם כלל להיות להם במקומם למס עובד: וגאלתי אתכם - כי יעשה בהם שפטים עד שיאמרו המצרים הנה לך ישראל בפדיון נפשנו, כי טעם גאולה כענין מכר: וטעם בזרוע נטויה - שתהיה ידו נטויה עליהם עד שיוציאם: ולקחתי אתכם לי לעם - בבואכם אל הר סיני ותקבלו התורה,

1. שמות (פרשת וארא) פרק ו פסוק ו - ט
(ו) לכן אמר לבני ישראל ה' והוצאתי אתכם מתחת סבלות מצרים והצלתי אתכם מעבודתם וגאלתי אתכם בזרוע נטויה ובשפטים גדלים: (ז) ולקחתי אתכם לי לעם והייתי לכם לאלקים וידעתם כי אני ה' אלקיכם המוציא אתכם מתחת סבלות מצרים: (ח) והבאתי אתכם אל הארץ אשר נשאתי את ידי לתת אתה לאברהם ליצחק וליעקב ונתתי אתה לכם מורשה אני ה': (ט) וידבר משה כן אל בני ישראל ולא שמעו אל משה מקצר רוח ומעבדה קשה:

2. אור החיים שמות (פרשת וארא) פרק ו פסוק ח
(ח) והבאתי וגו'. קשה כי דברי אל עליון דברו טהור הוא כי יוצאי מצרים הם הנכנסים לארץ דכתיב והבאתי אתכם אל הארץ ולא מצינו שכן היה אלא ואת בניהם הביא שמה אבל כל דור יוצאי מצרים מבן עשרים שנה נפלו פגריהם במדבר, ותגדל הקושיא למה שאמרנו שנשבע ה' על כל הדברים באומרם לכן ואמרנו ז"ל (שמו"ר פ"ו) אין לכן אלא לשון שבועה.

3. אור החיים שמות (פרשת וארא) פרק ו פסוק ח
נתחכם על קושיא זו וקודם אומרם והבאתי אתכם וגו' אמר וידעתם כי אני ה' המוציא וגו' פי' תנאי הוא הדבר ובזה והבאתי וגו' וזולת זה אם תנאצו ה' אין כאן הבטחה זו, ואשר על כן כתב פרט זה של ידיעת ה' וגו' באמצע הבטחות הטובות ולא אחר ולא הקדים לומר עד כאן הוא בשבועה בלא תנאי אבל פרט זה של הבאתם לארץ תנאי הוא הדבר וידעתם וגו' אז הבאתי וזולת זה יהיה מה שיהיה:

4. שמות (פרשת וארא) פרק ו ט
(ט) וידבר משה כן אל בני ישראל ולא שמעו אל משה מקצר רוח ומעבדה קשה
רש"י

(ט) ולא שמעו אל משה - לא קבלו תנחומין: מקצר רוח - כל מי שהוא מיצר, רוחו ונשימתו קצרה

5. שמות (פרשת שמות) פרק ד פסוק ל - לא
(ל) וידבר אהרן את כל הדברים אשר דבר ה' אל משה ויעש האתת לעיני העם: (לא) ויאמן העם וישמעו פי פקד ה' את בני ישראל וכי ראה את ענינם ויקדו וישתחוו:

6. שמות (פרשת וארא) פרק ו פסוק יב
וידבר משה לפני ה' לאמר הן בני ישראל לא שמעו אלי ואיך ישמעני פרעה ואני ערל שפתים: פ
רש"י
(יב) ואיך ישמעני פרעה - זה אחד מעשרה קל וחומר שבתורה:

7. שפתי חכמים שמות (פרשת וארא) פרק ו פסוק יב אות א
וא"ת איכא למיפרך דמה שלא שמעו ישראל למשה היינו כמו שמפרש הפסוק לעיל ולא שמעו אל משה מקוצר רוח וגו'.

חשיבה רדודה וחשיבה מרוממת

8. שמות (פרשת שמות) פרק ה פסוק ט
תכבד העבדה על האנשים ויעשו בה ואל ישעו בדברי שקר:

23. משנה מסכת אבות פרק ב משנה ט

אמר להם צאו וראו איזוהי דרך ישרה שידבק בה האדם רבי אליעזר אומר עין טובה רבי יהושע אומר חבר טוב רבי יוסי אומר שכן טוב רבי שמעון אומר הרואה את הנולד רבי אלעזר אומר לב טוב אמר להם רואה אני את דברי אלעזר בן ערך שבכלל דבריו דבריכם

24. הרב יהושע ויצמן

הדבר הראשון המובא במשנה כ"דרך ישרה" הוא עין טובה, זו הדרך שבה יכול אדם לדבוק בטוב ולפעול טוב בעולם. הראיה היא החלון שדרכו אנו פוגשים בעולם. על כן עין טובה קולטת את הנתונים שבעולם לטוב, ועין רעה לרע. זה המפתח, המפגש הראשון, ולכן בו פותחת המשנה.

עין איננה כלי אובייקטיבי, הקולט את הנתונים כמו שהם. אילו היה כך, לא היה ניתן לדבר על עין טובה או רעה. המושג "עין טובה" מלמד שהאדם קובע את המציאות שהוא רואה. כאשר אדם מביט על המציאות בעין טובה ומחפש את הטוב בכל דבר – הוא מעצים את הטוב ויוצר טוב בעולם. ... המשנה מסיימת באמירה: "אמר להם: רואה אני את דברי אלעזר בן ערך, שבכלל דבריו דבריכם". נראה, שגם רבי אליעזר ביקש לכלול את כל הדרכים בדבריו. הצורה שבה האדם מתבונן בעולם, תקבע מי יהיה החבר שלו, והשכן שלו. כל הדברים הללו כלולים בעין טובה. אם יביט בעין טובה על שכניו, הם יהיו בבחינת "שכן טוב", ואם יתבונן עליהם בעין רעה, יתגלה הרע שיש בהם.

סיכום קצר:

ביכולתו של האדם להתבונן על מאורעות החיים בפרט ועל החיים בכלל מנקודת מבט רדודה ומנקודת מבט מרוממת. משה רבנו התקשה לדבר אל פרעה ואל עם ישראל משום הפער הגדול בנקודות המבט. כדי לפתח חשיבה מרוממת על האדם לפתח התבוננות חיובית על המציאות ומתוך כך גם החשיבה תשתכלל ותשאף למקומות גבוהים.

שבת שלום ובשורות טובות!

לבחור לראות את הצד הטוב של המציאות

15. שמות (פרשת וארא) פרק ט פסוק לא - לב

(לא) והפֿשְׁתָּהּ והשְׁעָרָה נִקְתָּה כִּי הִשְׁעָרָה אָבִיב והפֿשְׁתָּה גָבַעַל: (לב) והחִטָּה והִכְסַּמְתָּ לֹא נָכוּ כִּי אָפִילַת הָנָה: רש"י

(לא) והפֿשְׁתָּה והשְׁעָרָה נִקְתָּה - נשברה - כי השערה אביב - כבר ביכרה ועומדת בקשיה ונשתברו ונפלו. וכן הפשתה גדלה כבר והוקשה לעמוד בגבעוליה: השעורה אביב - עמדה באביה (לב) כי אפילת הנה - מאוחרות, ועדיין היו רכות ויכולות לעמוד בפני קשה. ואף על פי שנאמר (פסוק כה) ואת כל עשב השדה הכה הברד יש לפרש פשוטו של מקרא בעשבים העומדים בקלחם הראויים ללקות בברד. ובמדרש רבי תנחומא יש מרבתינו שנחלקו על זאת ודרשו כי אפילות פלאי פלאות נעשו להם, שלא לקו:

16. רמב"ן שמות (פרשת וארא) פרק ט פסוק לא

ולא ידעתי למה נכנסו שני הפסוקים האלה במקום הזה, טרם השלים דבר משה בתפלתו וסור הברד.

17. רמב"ן שמות (פרשת וארא) פרק ט פסוק לא

ואמרו בשם הגאון רב סעדיה שהן דברי משה אל פרעה, שאמר לו קודם שתיראון ואמרתם ה' הצדיק כבר הוכתה הפשתה והשעורה, וזה לא ישוב לרפואה, אבל החטה והכסמת לא נכו עדיין, ומעתה לא יפסד לכם דבר:

18. הרב שלמה אבינר

מדברי רס"ג אנו לומדים יסוד גדול: לא להתיימש. אם יש חורבן גדול, אין זו סיבה לוותר על מה שלא התקלקל. אלא יש להציל מה שאפשר להציל. אין ליפול בכשל הלוגי של שלילת האמצע: או הכל או שום דבר. לא נכון. גם לחלק יש ערך, גם למעט יש לערך.

19. שם משמואל דברים פרשת דברים שנה תרעז

ונראה לפרש דהנה ידוע שהשונא רואה תמיד את החסרונות, והאוהב רואה תמיד את המעלות, וכבתפילת הקדוש הר"ר אלימלך צ"ל שנראה כל אחד מעלת חברינו ולא חסרונם.

"תאמין בחיך"

20. דברים (פרשת כי תבוא) פרק כח פסוק יו

(יו) והיו חֲיִיךָ תְּלָאִים לָךְ מִנְּגִד וּפְסֻדַת לֵילָה וַיּוֹמֶם וְלֹא תִאֲמִין בְּחֲיִיךָ:

21. ר' צדוק הכהן מלובלין - פרי צדיק דברים פרשת כי

תבוא

זוה גם כן מה שנאמר בהתוכחה ולא תאמין בחיך שלא יאמין בעצמו שיש לו חיות של הקדושה אבל באמת שחיות של הקדושה ישנו בעצם בכל נפשות ישראל ומעולם לא יופסק איך שיהיה.

עין טובה מביאה ברכה לעולם

22. תלמוד בבלי מסכת סוטה דף לח עמוד ב

ואמר ריב"ל: אין נותנין כוס של ברכה לברך אלא לטוב עין, שנאמר: טוב עין הוא יבורך כי נתן מלחמו לדל, אל תיקרי יבורך אלא יברך

